

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914)

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

ЗАЧУВУВАЊЕ НА МАК ОБИЧАИТЕ, ПЕСНИ

Кон крајот на X век имало период, кој и покрај своето кусо време-траење - во споредба со севкупната историја по Христа - од околу 40 години, играл значајна улога за Македонија: околу 845 година, под водство на бугарскиот цар Пресјан била окупирана (средишна) Македонија. По распаѓањето на Првото Бугарско царство во 971 година, по востанијата во 969 година против Бугарите и во 976 година против Византијците, под водство на кнезот Самуил, овој западен дел на Бугарија (Македонија) се изборил за своја независност. За времето на своето владеење Самуил ја проширил средновековната македонска држава на север сè до Сава и Дунав, на југ до Коринтскиот Залив и на запад до Јадранското Море.

Доколку го следи лошиот пример на нејзините соседи, Македонија, како тест, денес би требало да изјави претензии за сопственост на овие области.

Следствено на тоа, во дадениот временски период Македонците живееле

во сопствена држава, држава која располагала со сите атрибути кои, според нашите меѓународно-правни норми, се предуслови за постоење на една држава, имено државен народ, државна територија и државни власти.

Македонците поседуваа и елемент, кој би требало да биде од непроценлива вредност за нивната иднина и опстојување до ден денес; засебна православна црква.

Што се однесува до суштинската неопходност од сопствена Македонска православна црква, Архиепископот Михаил од политичка гледна точка неа ја оценил дека е од егзистенцијално значење за Република Македонија. Проф. Ошлис го цитира осумдесетгодишниот поглавар на Црквата:

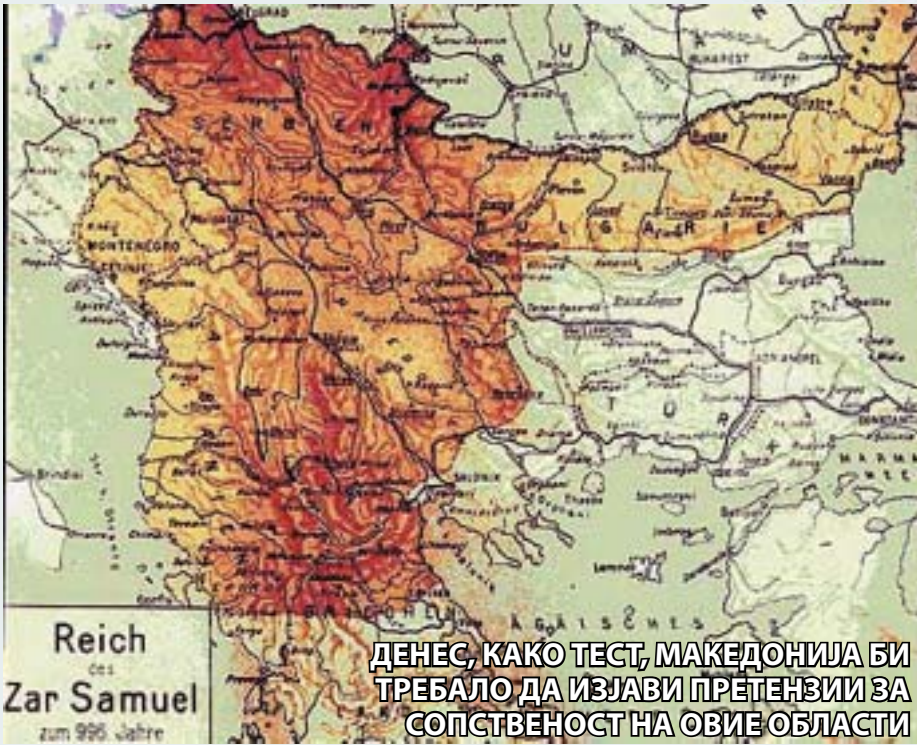
"Во минатото националните цркви на Бугарија, Грција и на Србија во Македонија беа 'експоненти на Голема Србија, Голема Бугарија и Голема Грција', и токму затоа на Македонија ѝ е потребна сопствена Црква, 'за нашата Црква да не заш-

тити од мегаломанството и од шовинизмот на соседните народи".

Македонската автокефална црква својата самостојност од 1020 г. ја задржала близу 750 години, сè додека на Грците во 1767 г. не им пошло од рака да го наговорот султанот Мустафа да ја распушти Охридската архиепископија. Сè дотогаш статусот на автокефална Архиепископија, доделен уште од византискиот цар Василиј II, на Македонците им овозможил, како што формулира проф. Дерман, "да зачуваат значајна доза на независност".

Со прекинувањето на оваа традиција од страна на грчкото православие Македонците го изгубиле "и последното место... каде што можеа да ја негуваат својата независност". Да наведеме само еден аспект од многубројните последици:

"По укинувањето на самостојноста на Охридската епископија од страна на Високата порта... и 'прочистувањето' на црковните библиотеки и архиви спроведено од новото црковно водство, ма-

кедонските традиции во народот се пренесуваа само усно, во форма на песни и на приказни. "...Мошне впечатливо, и најдобар доказ за македонството, е зачувувањето на засебниот идентитет во

фикцијата дека античките Македонци отсекогаш биле Грци да му ја "продаде" на светот, како еден вид реалност.

Откако Турците Османлии (кои од своја страна во XIII век со крајни напори

кедонија, отколку самото востание: Македонскиот водач на ова востание, Димитар поп Ѓорѓиев-Беровски, како многу други востаници пред него - отишол да побара помош во Санкт Петербург, но не бил ниту примен!

Во актите ова е првиот знак дека Русија, за разлика од сите останати (православни и словенски) молители, поинаку ја третираше Македонија.

Следствено, ако Македонците сакале да се изборат за својата независност, во иднина не само што ќе морале да се борат против Турците, туку ќе морале да го надвладаат и овој невидлив отпор.

Од ова може да се извлече само заклучокот дека Русија очигледно уште тогаш ја препишала Македонија на една од нејзините протежирани земји - Грција или Бугарија.

Ова одбивање на раководството на Русија на еден православен народ, кој се стремел за ослободување и за независност од османлиското ропство, исто како и другите балкански земји, кои Русија великодушно ги помагала - и врз оваа основа бил речиси предестиниран да добие помош од Русија - било многу невообичаено и во една крајно значајна фаза на македонската борба за ослободување речиси целосно го запрела политичкиот развој на Македонија.

ЕДОНСТВОТО ПРЕКУ ТЕ И ПРИКАЗНИТЕ

овие два века преку народните обичаи, песни и приказни негувани во семејството".

Грчката Влада се повикува на дамнешен настан, во обид да се ослободи од несаканото име на Република Македонија. Атина би била подготвена да ја признае автокефалноста на Македонската православна црква. Грција предлага промена на името на Македонската црква во старото име: Охридска архиепископија. Како следен чекор би можел да се претпостави промената на името на Република Македонија со тогашното име на Архиепископијата. Со тоа името "Македонија", кое речиси едно ипол илјадалетие е обележје на идентитетот на Македонците, би станало неважечко и засекогаш би било изгубено. Ова сосема одговара на намерата на Грција, која во тој случај, во 1912/1913 г. анектираниот јужен дел на Македонија, кој до 1985 г. го нарекуваше "Северна Грција", би можела да го претстави како единствена област останата од античките Македонци, за

го преживеаја монголскиот напад на Анатолија) во 1354 г. прв пат стапнале на европска почва, извојувале многубројни победи сè до Виена, и ги покориле народите сè до Украина, до Крим и до Кубан. Дури при крајот на XVII век биле натерани да се повлекуваат.

Сè до последната четвртина од XIX век јасно биле исцртани линиите на фронтот на востаничките народи на Балканот со османлиските окупаторски сили. Сите ја уживале симпатијата, а често биле и материјално потпомогнати од Руската православна црква и од Царот. Што се однесува до Македонија, во нивните стремени за автономија се јавиле одредени нејаснотии и необјасливи контрадвижења: регистрирале отпор, но не можеле да утврдат од каде тој потекнува.

Востанието е дотолку позначајно, бидејќи на една друга сцена се одигрувале многу невообичаени настани, кои ќе се покажат дека имаат уште поголемо и далекусежно значење за иднината на Ма-

Значи, автономна, можеби дури и независна Македонија, би претставувала огромна пречка за руските планови за излез на Средоземното Море, за разлика од македонска провинција во рамките на (тогаш сè уште) послушната Бугарија.

Ова размислување поседува доза на веројатно, но сепак е крајно кратковидно - па, затоа никогаш не е искажано вакво обвинување против царот и руската Влада. Како прво, овој политички однос би бил сосема спротивен со руската политика за ширење на религиозна и панславистичка свест во изминатите векови. Би требало на Русите многу повеќе да им одговара автономна Македонија. Со оглед на тоа што Санкт Петербург ѝ верувал на Бугарија, тогаш можел, доколку ѝ помогнал на Македонија да ја добие независноста, во иста мера да се потпре на благодарноста на Македонците.

(продолжува)